

İşgaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası, əhalinin öz yurdlarına təhlükəsiz şəkildə qayıtması, həbelə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda dayanıqlı məskunlaşmanın və məşğulluğun təmin olunması istiqamətində görülən işlər Böyük Qayıdış prosesini ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında qazanılan nailiyyətlərin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevirib. İşgaldan azad edilmiş ərazilərin bərpasının, dayanıqlı inkişafının və keçmiş məcburi köçkünlərin doğma yurdlarına könüllü, təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə qayıdışının təmin məqsədi ilə kompleks tədbirlər həyata keçirilir. Bu istiqamət həm də regionda sabitliyin təmin olunmasına mühüm töhfə verir. Böyük Qayıdış prosesi ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasında əsas prioritətlərdən biri kimi "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafada dair Milli Prioritetlər"də özəksini təpib.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli 2469 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafada dair Milli Prioritetlər"ə uyğun olaraq hazırlanmış "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-ci illerde sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası", həmçinin "Azərbaycan Respublikasının işgaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı" uğurla icra olunur. Əlbette ki, bu, ölkənin sosial, iqtisadi və institusional inkişaf üçün mühüm zəmin yaradıb. Söyügedən Strategiya sosial-iqtisadi inkişaf üzrə müəyyən edilmiş beş Milli Prioritet əsasında həyata keçirilir. Həmin Strategiyanın ardıcıl və sistemli icrası sayesində iqtisadiyyatın xarici təsirlərə qarşı dayanıqlılığı daha da möhkəmləndir, əhalinin rifah seviyyəsi yüksəlib və gələcək nəsillər üçün iri həcmli maliyyə ehtiyatları formalasılıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirdiyi kimi, "Qarabağın hər bir yerində sahib kimi, bu Vətənin övladları kimi yaşayırıq, qururuq, bərpə edirik". Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bu gün böyük tikinti meydançasına çevrilişdir.

40 AİLƏ - 154 NƏFƏR KƏNGƏRLİYƏ - DOĞMA YURDA QAYIDIB

Prezident İlham Əliyevin təşəvvürtərə qarşı qayğısına uyğun olaraq, işgaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramına əsasən, Ağdam rayonunun yenidən qurulan Kəngərli kəndinə respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibaret növbəti köç karvanı Bakı şəhərinin Qaradağ rayonundan yola salınıb. Bu mərhələdə Kəngərli kəndinə 40 ailə - 154 nəfər köçürüldü. Doğma yurda qayıdan sakinlər hərəkətli dövlət qayğısı ilə əhətə olunublar. Qeyd edək ki, hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda, ora köçürürlən keçmiş məcburi köçkünlər yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerine yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, ümumilikdə, 43 mindən çox insan yaşayır.

Bəli, Azərbaycan Böyük Qayıdış konsepsiyasını uğurla reallaşdırır. İşgaldan azad edilmiş torpaqlara qaydırıq və həmin yerlərdə yeni bir həyat başlayır. 30 ilə yaxın işgəl altında olan torpaqlarımız azad olunandan sonra Qarabağımız və Şərqi Zəngəzurumuza yeni həyat verilir. Zəfər qazanan Azərbaycan tarixinin döñəmında inkişaf yolu keçərək böyük quruculuq işlərini həyata keçirməyə başlayıb. Ərazi bütövlüyünü, suverenliyini təmin etmiş bir dövlətin müstəqillik tarixində ərazi bütövlüyü çərçivəsində baş tutmuş Zəfər Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımızın erməni işgaldindən azad edil-

Böyük QAYIDİŞ: Kəngərlidə yeni səhərlər açılır!

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda 43 mindən çox insan yaşayır

məsi tariximizə əbədi həkk olundu və əzəli yurd yerlərimizə sahib olduq.

Yurd yerlərinə hər gün neçə-neçə insan köç edir, doğma yurda qovuşurlar. Artıq işgaldan azad olunan ərazilərimizin əzəli sakinləri öz dədə-baba yurdlarına qaydırırlar. Təkçə Qarabağ regionuna 2026-ci ilə qədər 140 min insanın dönməsi nəzərdə tutulur.

"UZUN FASİLƏDƏN SONRA DOĞMA DƏDƏ-BABA TORPAĞINDA YAŞAMAQ, ƏLBƏTTƏ Kİ, BÖYÜK XOŞBƏXTLİKDİR"

Cənab Prezident mühərribədən sonra azad olunmuş ərazilərə şəxşən səfər edir, həmin torpaqlardan qarşıda duran vəzifələrlə bağlı mesajlarını verir. Hər bir ərazidən qalib ordunun və dövlətin qalib SƏRKƏRDƏSİ kimi səsini ucaldır, mesajlarını verir.

Bu gün işgaldan azad olunan digər ərazilərimiz kimi, Ağdam da abadlıq-quruculuq meydanına çevrilib. 1993-cü ilin iyul ayının 23-də işgaldən azad olunan Ağdam 20 noyabr 2020-ci il tarixində azadlığına qovuşdu. İyirmi yeddi ildən sonra işgaldan azad olunan Ağdamda dövlət bayrağımız dalğalandı. İşgaldən əvvəl Ağdam rayonunda 143 min insan yaşayırırdı və 54 tibb müəssisəsi, 79 mədəniyyət ocağı fəaliyyət göstərirdi.

İndi Ağdamın Kəngərli kəndində də yeni həyat başlayıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, "Kəngərliyə həyat qaydırıb, Kəngərli sakinləri artıq qaydır, böyük xoşbəxtlikdir, tarixi hadisədir. Uzun fasılıdən sonra doğma dədə-baba torpağında yaşamaq, əlbəttə ki, böyük xoşbəxtlikdir". Dövlət başçımız onu da bildirib ki, siz uzun illər ağır şəraitde - ölkəmizin müxtəlif yerlərində yararlı evlərdə, yataqxanalarda, uşaq bağçalarında, müəyyən müddət isə çadır xəritəklərinde yaşamasınız: "Bu gün isə gözəl kəndin timsalında yeniləşən Azərbaycanı görürük, bərpə olunan Qarabağı görürük. Gösteririk ki, bu torpaqların sahibi həmişə biz olmuşuq, bu gün də belədir. Ancaq bu torpağın sahibi bu torpaqda qurub-yaradır".

KƏNGƏRLİ KƏNDİNDƏ 2626 NƏFƏR (639 AİLƏ) MƏSKUNLAŞACAQ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Ağdam rayonuna səfərlərinin

nəticəsi olaraq, burada yeni müəssisələrin teməllərinin qoyulur və açılışlar edilir. Artıq qeyd etdiyimiz kimi, Ağdam rayonunun Kəngərli kəndi öz sakinlərini qoynuna aldı. Ağdam şəhərindən 6 kilometr məsafədə yerləşən Kəngərli kəndində 2626 nəfər (639 ailə) məskunlaşması planlaşdırılır.

Bu gün işgaldən azad olunan hər bir qarşı torpağının sahibidir, hər yerde yaşayır, yaşayacaq. Sürətli bərpə işləri onu göstərir ki, tezliklə bütün keçmiş köçkünler öz torpaqlarına qaydıracaqlar. "Biz bundan sonra ancaq və ancaq qalib xalq kimi yaşayacaq, bu torpaqlarda əbədi yaşayacaq və xoşbəxt yaşayacaq", - deyə Prezident bildirib. Həzirdə işgaldən azad olunmuş ərazilərdə genişməyişli infrastruktur layihələri həyata keçirilir.

AGDAM RAYONUNDA 35 MİN HEKTARDAN ÇOX ƏRAZİ MİNA VƏ PARTLAMAMİŞ HƏRBİ SURSATLARDAN TƏMİZLƏNİB

Əlbəttə ki, bu gün işgaldən azad olunan ərazilərin minalardan təmizlənməsi də əsas məsələlər sırasındadır. Bildiyimiz kimi, Ermənistan Ağdam, Füzuli və Zəngilan rayonlarında basdırıldığı tank və piyada əleyhine minaya dair xəritələrini Azərbaycana təhvil verib. Bu Azərbaycan Prezidentinin həyata keçirdiyi uzaqqorən siyasetinin məntiqi nəticəsi idi. İlk olaraq Ağdamda, daha sonra isə Füzuli və Zəngilan basdırılmış minaların xəritələrinin Ermənistan'dan alınması on minalarla vətəndaşın, o cümlədən, minatəmizləyənlərin həyatının təhlükədən xilası deməkdir. Minaların təmizlənməsi maliyə itki ilə yanaşı, vaxt itki ilə də səbəb olur. Ermənistanın basdırıldığı minalar mülki əhalinin təhlükəsizliyi, sağlamlığı və həyat üçün ciddi təhlükə təredir və ya azad edilmiş ərazilərdə sosial-iqtisadi inkişafə mane olur. Ölkə rəhbərinin azad edilmiş ərazilərin yenidən qurulması, Böyük Qayıdış Proqramının uğurlu icrası, təhlükəsiz və dayanıqlı məskunlaşmanın tə-

min olunması istiqamətində tapşırıqlarına uyğun olaraq aparılan mühüm işlər diqqəti cəlb edir. Qeyd edək ki, işgaldən azad olunan ərazilərdə minatəmizləmə əməliyyatları Böyük Qayıdış Proqramının əsas tərkib hissələrindən biridir və bu fəaliyyət yalnız təhlükəsizlik baxımından deyil, həm də sosial-iqtisadi inkişaf və əhalinin doğma yurdlarına qayış üçün ilkin şərtidir. Minatəmizləmə fəaliyyətində cəlb olunan qurumlar tərefindən 2025-ci il ərzində yaşayış infrastruktur üzrə 8 318 hektar, kənd təsərrüfatı üzrə 9 176 hektar, ekoloji qiyamətləndirmə üzrə 1 951 hektar, neqliyyat infrastruktur üzrə 708 hektar, məliorasiya və su təsərrüfatı üzrə 628 hektar və digər prioritət layihələr daxil olmaqla, cari il ərzində 27 204 hektar ərazi mina və partlayıcı qalıqlarından təmizlənib.

44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Ağdam rayonunda 35 min hektardan çox ərazi minalardan və partlamamış hərbi sursatlar dan təmizlənib.

Ağdamın Sarıcalı kəndində birinci mərhələdə kəndin əraziyi mina və partlamamış hərbi sursatlardan təmizlənib. İkinci mərhələdə Sarıcalı kəndi etrafındaki kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlar təmizlənəcək. Sarıcalı kəndi keçmiş temas xəttinin olduğu ərazilərdən. Ərazi minalarla həddindən artıq çırkləndirilib.

Minatəmizləmə fəaliyyəti işgaldən azad olunmuş bütün ərazilərdə, o cümlədən Qazax rayonunda da icra olunur. Bu günədək 206 min hektardan çox ərazi minalardan və partlamamış hərbi sursatlardan təmizlənib, 199 minə yaxın mina və partlamamış hərbi sursat aşkar edilərək zərərsizləşdirilib.

Azərbaycan minadan əziziyət çəkən bir dövlətdir. Azərbaycan Ermənistan tərefində ərazilərimizin 30 ilə yaxın davam edən hərbi işşal zamanı, həbelə hazırlı postmunaqışə dövründə mina təhdidindən əziziyət çəkən, çoxsaylı mina qurbanları verib. Ermənistan tərefindən hətta postmunaqışə dövründə belə davam etdirilən mina təhdidi bölgədə aparılan bərpə və yenidənqurma işlərini, keçmiş məcburi köçkünlerin öz torpaqlarına qaydırış prosesini ləğititməklə yanaşı, vətəndaşlarımızın həyat və sağlamlıqları üçün ciddi təhlükə mənbəyi olaraq qalmaqdadır. Ermənistanın uzun illər ərzində işşal altında saxladığı əraziləri mina ilə çırkləndirməsi Böyük Qayıdış prosesinin qarşısında ciddi maneə olaraq qalmaqdadır.

Azərbaycan dövləti yalnız keçmiş məcburi köçkünlerin problemlərinin həlli sahəsində deyil, eyni zamanda, postmunaqışə dövrünün reabilitasiyası və keçmiş məcburi köçkünlerin doğma yurdlarında reinteqrasiyası baxımından da dünya miqyasında nümunəvi model təqdim etməkdədir.

Zümrüd BAYRAMOVA